

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

Загальна патологія
(назва освітнього компонента)

підготовки _____ **магістра**
(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **227 фізична терапія, ерготерапія**
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ **фізична терапія**
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус освітнього компонента «Загальна патологія» підготовки «Магістра», галузі знань - 22 Охорона здоров'я, спеціальності — 227 Фізична терапія, ерготерапія, за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія»

Розробник: Андрійчук О.Я., завідувач кафедри – професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Усова О. В.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії
протокол № 3 від 10.10. 2022 р.

Завідувач кафедри:

(Андрійчук О. Я.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма навчання	Галузь знань: 22-Охорона здоров'я	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>	Спеціальність: 227- Фізична терапія, ерготерапія	Рік навчання 1 (V)
ІНДЗ: €	Освітньо-професійна програма: Фізичні терапія	Семестр 1
	Освітній ступінь: Магістр	Лекції - 6 год.
		Лабораторні заняття - 16 год.
		Самостійна робота 84 год.
		Консультації 14 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання - українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ПП - Андрійчук Ольга Ярославівна
 Науковий ступінь - доктор наук з фізичного виховання та спорту,
 Вчене звання - професор
 Посада – завідувач кафедри – професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії
 Контактна інформація - *електронна адреса* – andrijchuk.olga@vnu.edu.ua
 Дні занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ:
<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація курсу. Освітній компонент «Загальна патологія» є базовою дисципліною для студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапії» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

Останні досягнення медицини вимагають від медичних працівників, в тому числі від фізичних терапевтів, напруженої та відповідальної роботи. Основні розділи дисципліни «Загальна патологія» з яких майбутні магістри повинні поглибити і розширити свої теоретичні і практичні знання, такі як: кардіологія, пульмонологія, гастроентерологія та ін. Студенти повинні оволодіти в процесі навчання методиками об'єктивного обстеження із застосуванням фізикальних, лабораторних, інструментальних та апаратних методик. При цьому головне завдання, яке ставиться перед студентом-магістром, навчитися досліджувати хворого не лише як об'єкт, але й мати при цьому уяву про хід розвитку захворювання, суб'єктивні відчуття, наявність попередніх захворювань, факторів ризику та ін.

Вивчаючи симптоми захворювання студент повинен навчитися оцінювати їх діагностичне значення, послідовність їх появи, розкривати основні патогенетичні ланки хвороби, формулювати свої висновки у вигляді патологічного синдрому чи орієнтовного діагнозу захворювання.

Теоретичні і практичні заняття повинні проводитися з урахуванням кваліфікаційної характеристики, бути пов'язаними з іншими медичними дисциплінами та ґрунтуватися на знаннях анатомії і фізіології людини, патологічної анатомії та фізіології, клінічної фармакології та загальному догляді за хворими.

2. Пререквізити (*попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни*): Семіотика з основами пропедевтики, Анатомія та фізіології людини, Патологічна фізіологія.

Постреквізити (*дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни*): Фізична терапія при рухових дисфункціях; Фізична терапія в геріатрії; Фізична терапія при серцево-судинних захворюваннях, виробничі практики.

3. Мета і завдання освітнього компонента:

Основною метою вивчення освітнього компонента «Загальна патологія» є: навчити студентів-магістрів умінню обстежувати, діагностувати та визначати стан здоров'я у хворих з найбільш поширеними нозологіями, здійснювати кваліфікований індивідуальний догляд за пацієнтами у спеціалізованих відділеннях в якості фізичних терапевтів.

4. Результати навчання (Компетентності).

- Розуміння та використання основних патофізіологічних аспектів фізичної реабілітації;

- Вміння визначити вземозв'язок між етіологічним фактором і патогенетичною ланкою розвитку патологічного процесу;

- Ґрунтовні знання щодо механізмів виникнення тих чи інших

патологічних станів в організмі;

- Уміння застосовувати різні способи і методи профілактики щодо попередження виникнення того чи іншого патологічного стану;

- Здатність практично застосовувати основні способи і методами фізичної реабілітації, які використовуються при різних патологічних станах.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ. (семін)	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1..Захворювання та патологічні стани органів дихання та кровообігу						
Тема 1. Основні клінічні синдроми при захворюваннях органів дихальної системи	18	2	4	10	2	ДС, ДБ, Т,Р 5
Тема 2. Основні синдроми, що виявляються при кардіологічних захворюваннях	18		2	14	2	ДС, ДБ, Т/ 5
Тема 3. Основні клінічні синдроми при хворобах сечової системи	18		2	14	2	ДС, ДБ, Т,Р/ 5
Разом за модулем 1	54	2	8	38	6	5
Змістовий модуль 2. Захворюваннями травної, ендокринної, сечової, систем та органів кровотворення						
Тема 4. Основні клінічні синдроми, що виникають у разі захворювань ШКТ	16	2	2	10	2	ДС, ДБ, Т,Р/ 5
Тема 5. Основні гематологічні синдроми	18		2	14	2	ДС, ДБ, Т,Р/ 5
Тема 6. Основні синдроми ендокринних порушень	16	2	2	10	2	ДС, ДБ, Т,Р/ 5
Тема 7. Особливості стану пацієнта при гіпо- та гіпертиреозі	16		2	12	2	ДС, ДБ, Т,Р/ 5
Разом за модулем 2	66	4	8	46	8	5

Види підсумкових робіт:						Бал
Підсумкова контрольна робота						5
ІНДЗ						5
Всього годин	120	6	16	84	14	5/200

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання:

Самостійна робота здобувача передбачає підготовку до практичних занять, теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не увійшли до практичного курсу, або ж були розглянуті коротко (перелік поданий нижче). Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру лабораторних занять та оцінюються в процесі поточного контролю на лабораторних заняттях та на підсумкових контрольних роботах під час вивчення відповідних тем.

1. Етіологія, патогенез, клінічна картина та напрямки терапії бронхоектатичної хвороби
2. Етіологія, патогенез, клінічна картина та напрямки терапії сухого та ексудативного плевриту.
3. Рак легень (загальне поняття, стадії, клінічна картина).
4. Симптоматичні гіпертонії: ниркові, коарктація аорти, первинний альдостеронізм, синдром (або хвороба) Іценко-Кушинга, феохромоцитома, ініційовані лікарськими засобами.
5. Етіологія, патогенез, клінічний перебіг дерматоміозиту, вузелкового періартеріїту, системної склеродермії.
6. Етіологія, патогенез та клінічна течія гемолітичної анемії.
7. Етіологія, патогенез та клінічна течія еритремії.
8. Етіологія, патогенез, клінічний перебіг та напрямки терапії циститу.
9. Етіологія, патогенез, клінічний перебіг та напрямки терапії ентериту і коліту.
10. Рак шлунку (загальне поняття, стадії, клінічна картина)
11. Етіологія, патогенез, клінічна картина та напрямки терапії гострого та хронічного панкреатиту.
12. Етіологія, патогенез та клінічна картина аутоімунного тиреоїдиту
13. Етіологія, патогенез, клінічна картина ендокринних захворювань: ожиріння, статевих порушень, хвороби Іценко- Кушинга, феохромоцитоми.
14. Лікарська хвороба (етіологія, патогенез, клінічна картина).

ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лекційних та лабораторних занять, використовуючи сучасні навчальні, науково-методичні напрацювання, розробити індивідуальну програму реабілітації із застосуванням засобів фізичної терапії та ерготерапії, враховуючи етап реабілітації.

Форми виконання: доповідь, створення презентацій, складання блок-схем, таблиць

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика науково-педагогічного працівника щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, порядності та толерантності.

Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та лабораторних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти не повинні спізнюватися на заняття. Усі здобувачі освіти на лабораторних роботах відповідно до правил техніки безпеки повинні бути одягненими в білі халати.

Здобувачі освіти здійснюють попередню підготовку до лекційних та лабораторних занять згідно з переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для роботи з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2022-07/Polozh_pro_otzin_pred%2BМЕД.pdf

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4-бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче наведеними правилами. Освітній компонент слухають здобувачі протягом 1 семестру і складають залік (максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 200 балів).

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному лабораторному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). На кожному лабораторному занятті здобувач освіти отримує оцінку за цією шкалою.

Рівень володіння теоретичними знаннями та оволодіння практичними компетентностями, які розглядаються на лекційних та практичних заняттях, а також вивчаються здобувачами самостійно, визначається за 4-бальною шкалою відповідно до підсумкових критеріїв, які зазначені нижче.

Сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, які набуті здобувачем у процесі навчання з кожної теми орієнтовно оцінюється за такими критеріями:

– 5 ("відмінно") – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення

наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 ("добре") – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 ("задовільно") – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 ("незадовільно") – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Здобувач має отримати оцінку на кожному лабораторному занятті. У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання лабораторних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі. Якщо здобувач пропустив більше, ніж 3 лабораторні заняття, він має отримати дозвіл на їх відпрацювання у деканаті.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати загальні та фахові компетентності. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

У разі наявності диплома молодшого спеціаліста (молодшого бакалавра, фахового молодшого бакалавра) можливе зарахування (перезарахування) певної кількості годин відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем освітнього компонента, можливе зарахування певної кількості балів (за попереднім погодженням з науково-педагогічним працівником), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності.

Науково-педагогічний працівник і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

У разі недотриманням здобувачем освіти *засад академічної доброчинності* - сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень, оцінювання роботи не буде відбуватись. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, здобувач відпрацьовує тему практичного заняття. День та години відпрацювання визначаються графіком консультацій, який оприлюднюється.

У випадку невиконання та не відпрацювання практичних робіт здобувач освіти не допускається до підсумкового контролю та його підсумковий бал за поточний семестр не визначається.

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії. У разі не складання заліку, здобувач освіти може перездати його двічі.

У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за залік.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є залік.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 200 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування освітнього компоненту становить 122 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення освітнього компоненту впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (далі – СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною шкалою згідно таблиці 1.

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку науково-педагогічний працівник записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 200 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 122 бали, він складає залік під час

ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 200. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – науково-педагогічному працівнику, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Не- достатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
122–129	
1–121	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антропова Т. О. Обстеження та визначення стану здоров'я : підручник / Т. О. Антропова, А. А. Пісарєв, О. І. Колісниченко. – Київ : Медицина, 2006. – 352 с.
2. Медсестринство в терапії: Підручник/ За заг. ред. М.І. Шведа, Н.В. Пасечко. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. – 546 с.
3. Основи патології за Роббінсом : у 2 т. : [навч. посіб.] / В. Кумар, А. К. Аббас, Д. К. Астер ; наук. ред. пер.: І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко. – Київ, 2020.
4. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг.ред. А.В. Єпішина. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. – 768 с.
5. Пропедевтика внутрішньої медицини : підруч. для студентів мед. закл. вищ. освіти / за ред. О. Г. Яворського. – 6-е вид. – Київ, 2020. – 552 с.

Додаткова:

1. Андрійчук О. Фізична терапія при запальних захворюваннях дихальних шляхів / О. Андрійчук, В. Білецький // Фізична культура, спорт і здоров'я людини [Текст] : зб. тез доп. І Регіон. наук.-практ. студ. конф. (20 груд. 2018 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індіка. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. - С. 77-78
2. Андрійчук О. Я. Методичні основи фізичної терапії хворих на дегенеративно-дистрофічні захворювання опорно-рухового апарату / О. Я. Андрійчук // Art of Medicine. – 2018. - № 3(7). – 174-177
3. Андрійчук О. Я. Фізична реабілітація хворих на гонартроз. [Текст] : монографія / Ольга Ярославівна Андрійчук. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 344 с.
4. Андрійчук Ольга, Грейда Наталія, Масікова Тетяна. Оцінка болю та якості життя в практичній діяльності фізичного терапевта // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві / Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2019. – N2 (46). – С. 55-60
5. Аскеров Р. Н. Особливості перебігу інфаркту міокарда: несприятливі ознаки [Електронний ресурс] / Р. Н. Аскеров, Л. В. Журавльова, Н. М. Котовщикова // Медицина третього тисячоліття : міжвузів. конф. молодих вчених та студентів, Харків, 20–22 січ. 2020 р. : зб. тез / ХНМУ. – Харків, 2020. – С. 107–108. – Режим доступу: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/25887>
6. Березнякова А. І. Роль сульфгідрильних груп в патогенезі набряку легень [Електронний ресурс] / А. І. Березнякова, Т. І. Тюпка // Патологія. – 2008. – Т. 5, № 4. – С. 22. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pathology_2008_5_4_6
7. Варібрус О. А. Особливості переживання стресу жінками з захворюваннями щитовидної залози [Електронний ресурс] / О. А. Варібрус // Український вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, вип. 3. – С. 119. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uvp_2015_23_3_37
8. Вашук Ф. Симптоми захворювання серця / Ф. Вашук // Будьмо здорові. – 2009. – № 2. – С. 6–8.
9. Візір В. А. Курація хворих в клініці внутрішньої медицини [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. для аудиторної і позааудиторної

роботи студентів 5 курсу медичного факультету / В. А. Візір, І. Б. Приходько, О. В. Деміденко. – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2013. – 47 с. – Режим доступу: <http://dSPACE.zsmu.edu.ua/handle/123456789/1160>

10. Власов М. Захворювання плеври / М. Власов // Будьмо здорові. – 2007. – № 3. – С. 14–15.

11. Гежина А. В. Ішемічна хвороба серця [Електронний ресурс] / А. В. Гежина, О. Т. Письменна // Механізми розвитку патологічних процесів і хвороб та їхня фармакологічна корекція : матеріали III наук.-практ. internet-конф. з міжнар. участю (19–20 листоп., м. Харків). – Харків, 2020. – С. 80–81. – Режим доступу: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/27670>

12. Гуцаленко О. О. Основні гематологічні синдроми та симптоми у практиці сімейного лікаря [Електронний ресурс] / О. О. Гуцаленко, В. П. Фалько // Сімейна медицина. – 2016. – № 3. – С. 156–158. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/simmed_2016_3_3

13. Заболевания сердца и реабилитация : [учеб. пособие] / под ред. М. Л. Поллока, Д. Х. Шмидта ; пер. с англ. Г. Гончаренко. – Киев : Олимп. лит., 2000. – 408 с.

14. Іваненко С. Гострий бронхіт / С. Іваненко // Будьмо здорові. – 2008. – № 12. – С. 8–9.

15. Іванова Ф. Є. Характеристика структурно-функціональних властивостей кісткової тканини у дітей із захворюваннями щитовидної залози та корекція виявлених порушень на санаторно-курортному етапі реабілітації : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.01.33 / Іванова Ф. Є. ; Н.-д. ін-т фізичних методів лікування і медичної кліматології ім. І. М. Сеченова", Кримський держ. мед. ун-т імені С. І. Георгієвського. – Ялта, 2013. – 20 с.

16. Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при стенокардії та інфаркті міокарда [Електронний ресурс] : метод. вказівки до практич. занять студентів з пропедевтики внутрішньої медицини / упоряд.: Т. В. Ащеулова, Т. М. Амбросова, К. М. Компанієць. – Харків : ХНМУ, 2019. – 28 с. – Режим доступу: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/26330>

17. Кінч С. Хвороби щитовидної залози / С. Кінч // Вісник Пенсійного фонду України. – 2007. – № 11. – С. 38–39.

18. Кравчук Н. О. Вплив вегетативної нервової системи на розвиток хронічної серцевої недостатності у хворих з хронічною ішемією мозку в поєднанні з інфарктом міокарда / Н. О. Кравчук // Східно-європейський неврологічний журнал. – 2016. – № 1. – С. 37–40.

19. Луковська О. Атеросклеротична хронічна ішемія мозку як актуальна проблема реабілітології / О. Луковська, А. Єрмолаєва, К. Бондаренко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 1. – С. 143–145.

20. Мазепа М. А. Методи обстеження сечо-видільної системи. Основні синдроми при патології сечо-видільної системи [Електронний ресурс] : лекція з навч. дисципліни «Пропедевтика внутрішніх захворювань» для студентів спеціальності 227 "Фізична терапія та ерготерапія" / М. А. Мазепа. – Львів, 2019. – 7 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/26162>

21. Мазепа М. А. Основні синдроми при хворобах серцево-судинної системи [Електронний ресурс] : лекція з навч. дисципліни «Пропедевтика внутрішніх захворювань» для студентів спеціальності 227 "Фізична терапія та ерготерапія" / М. А. Мазепа. – Львів, 2019. – 8 с. – Режим доступу:

<http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/26159> (

22. Мельник А. А. Дисфункция щитовидной железы и заболевания почек [Электронный ресурс] / А. А. Мельник // Нирки. – 2019. – Т. 8, № 1. – С. 68–78. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nirku_2019_8_1_12

23. Міщенко Л. А. Значення нових факторів серцево-судинного ризику у хворих на гіпертонічну хворобу з атеросклеротичним ураженням сонних артерій / Л. А. Міщенко // Проблеми безперервної медичної науки та освіти. – 2012. – № 2. – С. 27–33.

24. Нечипорук В. М. Метаболізм при гіпо- та гіпертиреозі [Електронний ресурс] / В. М. Нечипорук, М. М. Корда // Вісник наукових досліджень. – 2015. – № 3. – С. 4-7 . – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vndt_2015_3_3

25. Обстеження хворого з патологією дихальної системи [Електронний ресурс] : лекція з навч. дисципліни "Пропедевтика пульмонології та кардіології" / підгот. М. А. Мазепа. – Львів, 2019. – 19 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/23626>

26. Основи діагностики, лікування та профілактики захворювань органів дихання [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. до практ. занять з внутрішньої медицини для студентів 5 курсу мед. ф-ту / уклад.: В. А. Візір [та ін.] – Запоріжжя, 2015. – 89 с. – Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/1217>

27. Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб сечостатевої системи (Гломерулонефрити, нефротичний синдром, пієлонефрити, тубулоінтерстиціальний нефрит, амілоїдоз нирок) [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. до практ. занять з внутрішньої медицини для студентів 5 курсу мед. ф-тів / уклад.: В. А. Візір, О. В. Гончаров, А. С. Садовов – Запоріжжя: [ЗДМУ], 2015. – 123 с. – Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/1220>

28. Основи медичних знань та методи лікування за Девідсоном : у 2 т. : підруч. для студентів мед. вузів / за ред. Кристофера Р. В. Едвардза, Ієна А. Д. Бавчера. – 16-е вид. – Київ, 1994.

29. Основні клінічні синдроми в гастроентерології [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. І. Кривенко, І. С. Качан, С. П. Пахомова, О. П. Федорова, М. Ю. Колесник, І. В. Непрядкіна – Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. – 121 с. – Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/3968>

30. Основні клінічні синдроми в пульмонології [Електронний ресурс] : навч. посіб. для лікарів-інтернів за спец. «Загальна практика-сімейна медицина», «Внутрішні хвороби» / В. І. Кривенко [та ін.]. – Запоріжжя, 2018. – 132 с. – Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/8301>

31. Основні клінічні синдроми при захворюваннях органів дихання [Електронний ресурс] : лекція з навч. дисципліни «Пропедевтика пульмонології та кардіології» / підгот. М. А. Мазепа. – Львів, 2019. – 7 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/23627>

32. Основні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи [Електронний ресурс] : метод. рек. до практ. занять з навч. дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» / уклад.: Н. С. Михайловська [та ін.]. – Запоріжжя, 2020. – 27 с. – Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/12751>

33. Особливості клінічної картини психоендокринного синдрому у хворих на порушення обміну гормонів щитоподібної залози / В. В. Чугунов [та ін.] // Проблеми ендокринної патології. – 2020. – № 1. – С. 89–97. – Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/12201>

34. Откаленко О. К. Симптоматологія основних клінічних синдромів за патології сечовидільної системи. Клініко-лабораторна та інструментальна діагностика гострого та хронічного пієлонефриту, гломерулонефриту, сечокам'яної хвороби [Електронний ресурс] : презентація лекції / О. К. Откаленко, А. К. Откаленко ; ВНМУ ім. М. І. Пирогова. – Вінниця, 2016. – 61 слайд. – Режим доступу: <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/1731>

35. Патологічна анатомія : підручник / В. Г. Шлопов ; М-во охорони здоров'я України. – Вінниця, 2004.

36. Пропедевтична педіатрія : підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / В. Г. Майданник, В. Г. Бурлай, О. З. Гнатейко, К. Д. Дука; М-во охорони здоров'я України ; за ред. В. Г. Майданника. – Вид. 2-е, випр. та допов. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 872 с.

37. Профілактика серцево-судинної патології при хронічному обструктивному захворюванні легень / О. І. Дядик [та ін.] // Питання експериментальної та клінічної медицини : зб. ст. / М-во охорони здоров'я України, Донец. нац. мед. ун-т ім. М. Горького. – Донецьк, 2012. – Вип. 16, т. 1. – С. 138–143.

38. Процак Т. В. Літературні дані щодо розвитку гіпертиреозу [Електронний ресурс] / Т. В. Процак, І. В. Щербата // Медичний форум. – 2017. – № 12. – С. 67–69. – Режим доступу: http://medicinelviv.org.ua/archive/2017/12_2017.pdf#page=67

39. Розпит, загальний огляд хворих з патологією серцево-судинної системи: огляд і пальпація передсерцевої ділянки [Електронний ресурс] : метод. вказівки / упоряд.: Т. В. Ащеулова, Т. М. Амбросова, В. І. Смирнова – Харків : ХНМУ, 2018. – 16 с. – Режим доступу: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22405>

40. Свиридова Н. К. Неконтрольована артеріальна гіпертензія у хворих на хронічну ішемію мозку / Н. К. Свиридова, Г. С. Лубенець // Східно-європейський неврологічний журнал. – 2015. – № 2. – С. 3–13.

41. Семіотика і діагностика внутрішніх хвороб (фізичні методи обстеження) / За заг. ред. проф. В. М. Василюка. - Тернопіль, 2003. – 394 с.

42. Сиволап В. Д. Основи діагностики захворювань щитоподібної залози [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. Д. Сиволап, Е. Ю. Гура. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 91с. – Електрон. текстові дані (1 файл: 2,34 МВ). – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7933>

43. Симптоми при захворюваннях шлунково-кишкового тракту [Електронний ресурс] : лекція / підгот. М. А. Мазепа. – Львів, 2019. – 8 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/23628>

44. Сучасна практика внутрішньої медицини: ведення хворих із хворобами органів дихання [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. для підготовки до практич. занять студентів VI курсу мед. ф-тів спеціальності "Лікувальна справа" / уклад.: С. Я. Доценко [та ін.]. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,42 Мбайт). – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2015. – 132 с. Режим доступу:

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/5905>

45. Ткачишин В. С. Основні клінічні синдроми при ураженнях травного каналу професійного генезу [Електронний ресурс] / В. С. Ткачишин // Сучасна гастроентерологія. – 2008. – № 2. – С. 99–102. – Режим доступу: http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/151750947168037_1304200914292_2.pdf

46. Швесткова О. Ерготерапія: підручник / Швесткова Ольга, Свєцена Катержина та ін. – Київ, Чеський центр у Києві, 2019. – 280 с.

47. Швесткова О. Фізична терапія: підручник / Швесткова Ольга, Сладкова Петра та ін. – Київ, Чеський центр у Києві, 2019. – 272 с.

Літературу можна знайти в [репозитарії](http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=799) (посилання: <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=799>)